

ВЕЛИКА ПЕРЕМОГА В ПАМ'ЯТІ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ДІТЕЙ ВІЙНИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУЧАСНИКІВ

Трагедія війни надовго запала в душі не тільки її учасників, працівників тилу, в'язнів фашистських концтаборів, жителів поневолених міст і сіл, дітей війни, а і їхніх нащадків. Наші діди і прадіди стали прикладом героїзму, відданості та любові до Батьківщини.

Народ України, суспільство, його владні структури багато зробили для того, щоб пам'ять про трагедію народу, його героїв залишалась у пам'яті нових поколінь. Створені пам'ятники, меморіали, присвячені героям війни і подіям війни, написані й видані спогади воєначальників, учасників війни, дітей війни, створені літературні та музичні шедеври; твори образотворчого мистецтва. Знято багато кінофільмів, поставлено театральні вистави, створено музеї, панорами тощо. Усе це реакція народу, небайдужих післявоєнних поколінь, еліт на трагедію війни, яка й до цього часу живе в пам'яті.

Зрозуміло, що художня інтелігенція, зокрема українська, у своїх творах зафіксувала і героїчні, і трагічні сторінки буття народу й армії, агресивне обличчя загарбників. Але художня література, на думку учасників бойових дій часів війни проти фашистських загарбників, відтворювала здебільшого узагальнено війну та військових командирів високого рангу. Зустрічі, спогади учасників війни в трудових колективах, зі студентами, школярами розкривали конкретні сторінки героїзму, біль поразок і втрат, що супроводжували плин війни.

Великий внесок у збереження пам'яті про війну колективу юридичного (інституту, академії) університету. На подвір'ї Харківського юридичного інституту (тепер – Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого) встановлено пам'ятник викладачам і студентам, які не повернулись із війни (1965 р. до 20-річчя від Дня Перемоги). У музеї Університету на стендах зображені руйнації основного навчального корпусу, заподіяні фашистськими загарбниками, фотографії евакуації в тил колективу інституту й мобілізації

на війну студентів, викладачів і працівників; портрети викладачів і студентів – учасників бойових дій та відновлення, починаючи з 1943 р., роботи навчального закладу. У приміщенні Університету, холі другого поверху разом з живописним полотном, присвяченим бойовим діям, розташована галерея портретів Героїв Радянського Союзу – працівників, викладачів і студентів юридичного інституту. Перед пам'ятником захисників Вітчизни щорічно до Дня Перемоги проводяться години пам'яті з покладанням квітів захисникам Батьківщини. 2014 року до 210-річчя Університету була видана книга «Спогади, обпалені війною», у якій висвітлюються історичні події часів війни через спогади ветеранів і дітей війни – викладачів і співробітників університету, що залишились у їхній пам'яті. Ветерани війни згадують, як вони переживали радість Перемоги й гіркоту втрат бойових друзів, побратимів. Увага, інтерес, співпереживання властиві атмосфері занурення в історичне минуле. Серед спогадів і творів, присвячених трагедії ХХ століття, викликає глибоку пошану до ветеранів війни, захисників Вітчизни і душевний біль за жертви війни, вірш дитини війни, професора Володимира Зеленецького, опублікований у його поетичній збірці «Памяти ушедших поколений» з назвою «Воспалённая войною память».

Я много раз ходил в атаку
Всё по ночам и лишь во сне.
Я смело лез в любую драку
За тех, кто жизнь отдал стране.

Они реально воевали,
Во сне лишь видели покой.
Когда друзей их убивали,
Даже калеки рвались в бой.

Я чётко различаю лица,
А среди них – лицо отца.
Тут, где-то рядом, на границе
Стоял он насмерть до конца.

Я должен всем воздать сполна
За тех, кто не вернулся с фронта.
Пусть будет проклята война.
И вечно светит людям Солнце.

20 июля 2009 г.

Кафедра культурології, якій виповнилося 25 років з дня заснування (травень 1990 р.), проводить значну виховну роботу серед студентів, особливо з патріотичного виховання, яке є одним із важливих напрямів її діяльності («Театральна вітальня», Рахманіновські фестивалі, конференції, концерти, конкурси). Викладачі кафедри культурології 1995 року до 50-річчя від Дня Перемоги підготували й видали разом з ректоратом газету «Юрист» зі спогадами учасників бойових дій Великої Вітчизняної війни. У часу створення кафедри і до 2004 р. викладачі готували й були ведучими концертів, присвячених річницям Великої Перемоги у війні, а перший проректор, академік, учасник боїв Володимир Володимирович Сташис надавав великої уваги їхньому змістовому спрямуванню.

У повітній історії Батьківщини немає більш славних і доленосних подій, ніж Перемога нашого народу над фашистською Німеччиною в травні 1945 р. І скільки б десятиліть не минуло, ніхто не познущен, не має права забувати ні Великої Перемоги, ні величного подвигу переможців, ні її ціни й уроків. Реквієм героїчним поколінням ветеранів війни 1941–1945 рр., їхнім дітям і онукам Роберта Рождественського закликає до цього:

Люди!
Покуда сердца стучатся, – Помните!
Какой ценой завоёвано счастье, – пожалуйста, помните!
Песню свою отправляя в полёт, – помните!
О тех, кто уже никогда не споёт, – помните!
Детям своим расскажите о них, чтоб запомнили!
Детям детей расскажите о них, чтобы тоже запомнили!
Во все времена бессмертной Земли Помните!

Напередодні 70-річчя Великої Перемоги у квітні 2015 року Верховна Рада України прийняла пакет законів про декомунізацію й десовєтизацію. У суспільстві обговорюються ці правові новації. Певні політичні сили України не підтримують ні ідеї, ні їхнього змісту, інші – базові положення цих законів, особливо героїзацію ОУН і УПА, заборону радянської символіки та згадування в позитивному контексті дії партизан й бійців Червоної Армії, які вели боротьбу з УПА, перейменування населених пунктів, вулиць тощо. Деякі вчені України та деякі вчені й експерти провідних університетів і наукових центрів Європи, США і Канади звернулися з проханням до Президента України і Голови Верховної Ради України відмовитися від цього. Дискусії тривають. Але час і нащадки оцінять, наскільки це правильно та виважено.

ОБЕЛІСК

*Пам'яті лейтенанта
Шихова Миколи Петровича*

Над морем обеліск, що сповіщає
Про смерть солдата рівно в двадцять літ,
Коли фашистів знавісніла згряя
З землі хотіла стерти навіть слід
Народу нашого...
Стою на місці,
Де висадився в дні війни десант
І серцю від розпуки в грудях тісно,
І б»ється мов сполохано, невлад...

...Було хлопчині рівно двадцять років.
Було хлопчині двадцять літ всього!
Він тут зробив останні кілька кроків –
І все!
Не дочекалися його
Ні ненька, ні кохана...

Вже й століття
Скінчилося, в якому згинув він –
Були часи і щастя, й лихоліття,
Але по ньому й досі дзвонить дзвін...

Йди, донечко, сюди.
Клади ці квіти –
Герої хай не знають забуття! –
І пам'ятай завжди, що в цьому світі
Хтось віддавав за нас своє життя...

Ніна Супруненко

В.М. Пивоваров

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА: МІФИ І РЕАЛЬНІСТЬ (за творами українських письменників)

Друга світова війна стала найбільшою трагедією ХХ століття не тільки для українського народу, а й всього людства. За роки війни загинуло тисячі людей: одні в боротьбі з фашистською агресією, інші в німецьких концтаборах, багатьох розстріляли з різних причин. До того ж війна стала моментом доведення пріоритетності одного режиму над іншим.

Українська інтелігенція в усі часи ніколи не стояла осторонь доленосних подій, які відбувалися в країні. Проникливість поетів, прозаїків, неупередженість в оцінках воєнних дій дає змогу дещо інакше подивитися на драму людства. Адже інформація, яку доносила офіційна влада до свідомості громадян, не завжди відповідала дійсності, оскільки покликана була на створення своєрідного міфу про все, що відбувалося насправді, чи навіть приховати дивну політику тодішньої влади.

Як відомо, існувало єдине джерело інформації, панувала потужна, далекоглядна радянська пропаганда. Тому все, що не відповідало

Харківська обласна державна адміністрація
Харківська міська рада
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Благодійний фонд на честь сім'ї Алчевських
Національна спілка композиторів України
Національна Всеукраїнська музична спілка

До 70-річчя завершення Другої світової війни

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА У ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

С. РАХМАНІНОВ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

С. Рахманінов: на зламі століть

Випуск 12

Книги I, II, III

Харків
2015

УДК 7
ББК 71(4Укр)
Д 76

Рекомендовано до друку рішенням правління «Благодійного фонду на честь сім'ї Алчевських» від 30.06.2015. Протокол № 19
Рекомендовано до друку рішенням засідання кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 20.10.2015. Протокол № 2

Редакційна колегія:

Лозовой В. О. – (голова) доктор філософських наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Трубнікова Л. М. – (заступник голови) кандидат мистецтвознавства, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Борисова В. І. – кандидат юридичних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент Національної академії правових наук України.
Бурова О. К. – доктор філософських наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Кузнєцова О. Ю. – доктор педагогічних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Максимов С. І. – доктор юридичних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Сімонок В. П. – доктор філологічних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Спасибо-Фатєєва І. В. – доктор юридичних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Рецензенти:

Очеретовська Н. Л. – доктор мистецтвознавства, кандидат філософських наук, професор Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.
Роценко-Авер'янова О. Г. – доктор мистецтвознавства, професор Харківської державної академії культури.
Відповідальний редактор-укладач: Трубнікова Л. М. – кандидат мистецтвознавства, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Д 76 **Друга** світова війна в пам'яті українського народу. С. Рахманінов; та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Вип. 12: Наукові статті учасників XII Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С. Рахманінов та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Друга світова війна в пам'яті українського народу (До 70-річчя завершення Другої світової війни)» / Під ред. кандидата мистецтвознавства, професора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Л. М. Трубнікової. – Харків: ФОРМ Носань В. А., 2015. – 416 с.

ISBN 978-966-372-558-1.

В збірці надруковані наукові статті учасників XII Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С. Рахманінов та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Друга світова війна в пам'яті українського народу (До 70-річчя завершення Другої світової війни)», який було проведено в рамках XVII Міжнародного фестивалю «С. Рахманінов та українська культура» (2015) кафедрою культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Благодійним фондом на честь сім'ї Алчевських, Національною спілкою композиторів України, Національною всеукраїнською музичною спілкою, в співробітництві з Всесвітнім Рахманіновським товариством.

Призначається мистецтвознавцям, культурологам, філософам, соціологам, юристам та широкому колу читачів.

Наукове видання

**С. РАХМАНІНОВ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
(С. Рахманінов: на зламі століть)**

Збірка наукових статей

До 70-річчя завершення Другої світової війни

**ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА У ПАМ'ЯТІ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

Випуск 12

Книги I, II, III

Редактор: Л. М. Трубнікова
Художнє оформлення: В. А. Носань
Технічний редактор: Є. Онишко
Комп'ютерна верстка: Г. Кравець, А. Колеснікова

Підписано до друку 23.11.2015 р. Формат 60x84/16.
Гарнітура Minion. Папір офсетний. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 13. Наклад 300 прим. Зам. № 15-76.

ФОП Носань В. А.

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ВОЗ № 201635 від 15.11.2007 р.
61157, м. Харків, вул. Ак. Богомольця, 17, к. 63.